

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendők

Szekelyudvarhely,
Bethlen-u. 5.
ev. ref. papi lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALADI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,
szekelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . . . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . . . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Husvét.

A hozsánnák zaja elnémult, a pálmalombok elhervadtak és mégis felvirradt a nap. A hervadt lombok helyett a szivekbe kél örök virulás; s mint a fölszálló illat, a magasba száll a hála dal: Meggyőzte a mi Krisztusunk a halált, mind a diadalomig! — Konduljatok meg ti ércznyelvek, zugjatok ti millió harangok, hirdessétek a feltámadás örömet! Hirdessetek szent örömet, amely az egész népnek öröme léssen: hogy az Isten nem hagyta az ő szentjét a koporsóban. Ti ércznyelvek vigyétek el az örömhirt mindenfelé: a betegségben synylődökhöz, a sors által üldözöttekhez, a föld elfáradt vándoraihoz, a szomorodott szívűekhez, a bűnbe merültekhez a hite hagyókhoz, a közönyösökhöz és keltsetek szívükbe új életet, hogy meghalván a bűnnek, ébredjenek fel és ujuljanak meg az ők sziveikben.

Itt a nyomoruság völgyében, hol a mulandóság és a halál veti sötét árnyékát a mi életünkre, hangzik fel a mi Istenünk jóvoltából a husvétü öröm: van örök élet! A husvétü feltámadás biztosítéka, a mi feltámadásunk. Azért nem félünk a haláltól, mert a mi megváltónk legyőzte a halált és bement a mennyei dicsőségbe. Jézus él és mi is élünk!

A mester szava hallszik a sírok felett: ne féljete, én meggyőztem a világot! Jézus meghalt a mi bűneinkért és feltámadt a mi megigazulásunkért. Isten e nagy áldozatot elfogadta, hogy a Krisztus nagy szeretete önmégtagadásra serkentse az emberiséget, hogy azok, a kik a Krisztusról nevezetnek, naponkint meghaljanak a bűnnek és feltámadjanak az igazságnak. Ezért a ki hiszen a Jézus Krisztusban, az levétközi magáról

a gonosz kívánságok miatt megvesztegetett ó-embert és felöltözi magára az ujat, amely teremtetett igazságra és az Isten szerinti szent életre... Mit el nem követtek már tudósok és tudatlanok, hogy a husvétü napok fényét elhomályosítsák! Mégis a hietlenek minden ellenmondása daczára — van feltámadás. Korunk Pilátusai hiába hirdetik, hogy: nem támadott fel Jézus és nem ül a halált győző ur Atya Istennek jobbján, — a husvétü feny világasságot áraszt és örömtöt gerjeszt az igazak és bánkodók szívébe és beara nyozza a halál vészfelhőt az utolsó harczot vivők megtört szemei előtt.

Ezért hirdetjük Pál apostallal mi is, hogy hogy a kiknek a Krisztus még fel nem támadott, azok környezetüknek nem javára, de ártalmára vannak és a helyett, hogy áldás lenne életük, a rombolás munkáját végzik.

Napjainkban bár villannyal világítunk, mégis úgy tetszik, mintha körös-körül lomha köd borítaná el a láthatárt. Halljuk a babona lánczainak csörgését, a kísértetek sivitását, felmorajlik a bábéli zürzavar és a sötétség tábora előrenyomul a józan hit és igazság elleni harczra.

A jobb lelkek aggódva keresik a szabadulás módját! Mind hiába... mig meg nem világosodik nekünk a Krisztus. Csak akkor támadhat fel halottaiból a halott társadalom, ha a Krisztus koporsójára helyezett nehéz követ, a hit, remény, szeretet, béke, egyetértés, türelem mozdítják el. A szeretet győzheti meg egyedül a világot és az diadalmaskodhatik a halál felett. Azért Krisztusra nézzünk! A Krisztus lelke a hol lakást veszen a szivekben, csodát művel. Tekintsétek meg az emberbaráti intézményeket, amelyek letörlik az omló könnyeket, enyhítik a nyomort, felöltöztetik

az árvát, kesergő özvegyet, ezekben mind a Krisztus lelke lakozik. Miként üdvözítőnk egykoron, ők is halottakat ébresztenek. A kiket a nyomor lekötözött, a bűn halála leplelvel betakart, visszaadják megint az életnek.

Üdvözítő Urunk! ki elhagyád a halál sötét birodalmát, világíts, mint fénylő nap életünk egén. Jöjj közel hozzánk, töltsd meg lelkeinket mennyei szent üzenettel, égi kijelentéssel! Erősítsd meg evangéliumi egyházunkat, tölts életnek lelkét nemzetünkbe és alakítsd újra egyen-egyen a mi sziveinket, hogy ne ez elmuló világnak éljünk többé, hanem az Istennek!

Konduljatok meg ti ércznyelvek, zugjatos ti millió harangok, hirdessétek a feltámadás örömet és hivogassátok a népeket a világ megváltójához, hogy jöjjön el közénk az Istennek országa és lakozzék sziveinkben az örök élet: a szeretet!

Péchy Árpád,
brassói ev. ref. lelképásztor.

Isten Atyánk.

3.

Mivel Isten véghetetlen magasságban áll felettünk, — midőn róla elmélkedünk — majd itt majd amott találunk, lényegének megfajthatatlan és titokteljes vonásaira, melyek előtt meg áll eszünk és be kell valljuk, hogy az ő tökéletes ismeretére el nem juthatunk. Így van ez a gyermeknél is, ha tovább akar menni az Atya fogalmánál és vizsgálni akarja Isten tulajdonságait. Hallja ugyanis, hogy Isten élő, mindenható, mindenütt jelen

lévő, örök és változhatlan, (e tulajdonságokat a biblia e szóval fejezi ki: Isten szellem) — hallja továbbá, hogy ő mindent tudó, bölcs, szent és igazságos.

Végre, hogy jóságos, könyörülő, kegyelmes, hosszútűrő. Ezen tulajdonságok mindenikével egy-egy nehéz és megfajthatatlan kérdés áll előtte, amely még a tudós lelkét is próbára teszi, s végre is alig mondhat mást: »Isten nagy, mi őt fel nem foghatjuk.« Hogy állításunkat egy példával igazoljuk, vegyük fel az isteni mindentudósság fogalmát. Semmi sincs világosabb, mint az, hogy ez a tulajdonság szükségkép hozzá tartozik az Isten lényegéhez. Egy Isten, aki nem tud mindent, a legkisebb és a legkevésbé látható dolgokat is, hogyan kormányozhatná a világot? Az örök és mindenütt jelen lévő szellemet csak mindentudónak gondolhatjuk. És mégis, ha mi ezzel a gondolattal komolyan foglalkozunk: mennyire elhagy erőnk! Milyen ember felettinek, sőt csaknem lehetetlennek látjuk előttünk e minden tudót. Mert, ha gondolunk a múlt, jelenre és jövőre, s az emberek amaz ezer millióira, kik éltek, élnek és élni fognak: fejünk szédül a gondolattól, hogy van egy olyan lény, aki ama milliók gondolatát tudja, ismeri. Pedig úgy van. De azért, mert mi ezt még elképzelni is alig tudjuk:بالغaság volna azt mondani, hogy nincs Isten, nincs egy szellemi, öntudatos élő lény, hanem csupán egy »holl erő,« a mi a világot kormányozza.

Ne feledjük még azt se, hogy mi istenről mindig képekben, hasonlatokban beszélünk, s hogy ezen képekhez, a mi értelmünk tökéletlensége is

TÁRCZA.

Kádár Sándor története.

— Irta: G. D. Öszeghy Mór. —

Nem éppen ritka eset, hogy egy-egy ember alacsony sorsból, sok küzdelem után, magasra emelkedik, tisztelt, becsült nevet vív ki magának, sőt híres emberré lesz. Ezekről aztán irások beszélnek, hogy tudja egész világ, hogy honnan, milyen uton jutottak a magasba. Mondom vannak ilyenek; de nem beszél sem irás, sem senki azokról az ezrekről, akik szintén kivágyakoztak abból a sorsból, amelyben születtek, küzködtek, vesződtek, de az óhajtott, a remélt czélt soha el nem érték. Ilyenek többen vannak. Ha megmaradnak abban a sorsban, amelyben születtek, boldog, megelégedett emberek lettek volna, így pedig boldogtalan semmik lettek. En egy ilyen történetet akarok elmondani. Ebből is lehet tanulságot meríteni.

Kádár Sándornak az apja is szegény ember volt, ő maga is szegénységben nőtt felsz szegény is maradt teljes életében. Ha megmaradt volna ő is az apja szegénységében, boldog, megelégedett

ember lehetett volna, de ő ki akart emelkedni az apja szegénységéből s uri szegény lett és — boldogtalan.

Az ő története ott kezdődik, mikor az éles szemű, becsületes falusi tanító azt mondotta az ő becsületes, ideális lelkével, hogy a fiu nem kapanyélre termett, mert sokkal többet adott a teremő a fejébe, mint a mennyei egy kapavágáshoz, vagy egy egyenes barázda kihatásához szükséges.

Nem hagyott békét az öreg Kádár Mihálynak. Embert csinálunk a fiuból! Nagy embert! A ki az eszével keresi a kenyeret, ülve, kényelmesen, nem meggörnyedve, izzó napon, kemény rögök között turkálva.

Szabódott az öreg: nem akarom én pennás embernek nevelni, nem abból a fajtából való, jobb lesz nekem is, ha meg nő, két kéz többet keres, istáp kell öreg napjaimra.

De a becsületes lelkű öreg falusi tanító, a kinek fogalma sem volt a világ fonákságairól, fondorlatairól, addig beszélt Kádár Mihálynak fényről, gazdagságról, tisztességről, míg az öreg is ott képzelte magát pennával a füle töve mellett, a vármegye házán.

Bekerült Sándor mendurnak a kollegiumba. Ehezett küzködött, de szívós volt. Tanult és tudott, többet, mint bármelyik társa. Mutatta a testi-

hozzá tapad, Téved pl. ki azt hiszi, hogy az által, ha ő az istenséget jobban felfogja, hozzá közelebb jut, és hogy az ő fogalmát egy világos tantételben összefoglalhatja. Ki azt hiszi, hogy az istenség titkaiba tisztán betekinhet: az ezzel csak azt mutatja, hogy neki Isten nagyságáról, lényegéről, ugy szintén saját korlátoltságáról még sejtelve sincs. A titok és a kifürkészhetlenség nálunk szükségkép hozzátartozik az Isten lényegéhez. Ha az egyháznak igaza volt is, midőn azt tanította, hogy a belső isteni lényeg, vagy a mint ezt meghatározta a szentháromság, kifürkészhetlen és végére mehetetlen: csak abban tévedett, hogy az istenség ezen belső titkáról felállított formát isteni kijelentés gyanánt hirdette.

Ezek után, kimondhatjuk, hogy Isten ismeretünk teljessége előtt egy titokteljes fátyol áll és ezzel azt mutatjuk, hogy az Isten lényege előttünk megfoghatatlan.

A tiszta világosság és áttekinthetőség tehát még sokáig nem lesz igaz ismertető jegye az isteni tannak. Így p. o. egy régi bölcsészeti iskola a számokat tartotta: Isten ismertető jegyeinek. Mértékből és számból van minden képezve azt mondták. Szám uralja és kormányozza a világot. Mily egyszerű és világos ez a tétel! Es mily áttekinthető és megismerhető lenne egy Isten számokban! De melyik ember tartja azért mai nap a számot és mértéket Isten lényegének? Nem jogosan mondjuk-e, hogy egy oly Isten, a kit mi számokban kifejezve látunk, de aki szívünket hidegen és megnyugvás nélkül hagyja: az ránk nézve nem létezik. És ezzel ismét ama fontos kérdés merül föl, vajjon általában van-e nekünk

egy olyan biztos iránytűnk, mi által Isten igaz és a hamis ismertető jegyeit észre tudjuk venni. Van. És ez nem más, mint a biblia, mely azt tanítja, hogy *Isten szeretet, Isten Atyánk*. Ha mi Istenről való elmélkedésünk közben mindig a bibliára és abban a Jézus tanításaira figyelünk, soha sem fogunk tévedni.

(Schramm után)

V. F.

Husvétban.

Im fölpirult a sirkinyitő hajnal,
Zendül meg lelkem, hál'adó daloddal:
Oly szép az élet, édes a gyönyör,
Végelmulásnak réme nem gyötör.
Mert nem vehet sehol örök uralmat:
»Hol van halál! oh hol van diadalmad?«

Fénylő mosolylyal kelnek a virágok —
Kiknek halálát annyin féjfalátok,
A dal, mely elmúlt ősi bus napon,
Megcsendült újra édes hangokon.
Feltámadottak lepnek völgyet, halmat,
»Hol van, halál! oh hol van diadalmad?«

Leszállni sirba 'oh hát ne aggasszon,
Mi is kikelünk egy dicső tavaszon:
Ha egy bogárka ott nem veszhete,
És minden éjnek meg van reggele ..
Ember! te volnál, ki soha ne mondjad:
»Hol van, halál! oh hol van diadalmad!«

Ne légy hitetlen, a mi benned égi,
Vigasztalan elmu. is azt nem éri;

monium. Az öreg mester boldogan magyarázgatta az öreg Kádár Mihálynak. Kedvetlenül felelt neki: Látom, hogy urasodik, ványadt az arczája. Tüzes, piros volt, mikor elment.

Kádár Sándor végig tanulta az iskolákat mind; hogy jutott el a végéig, csak a jó Isten tudná, de mégis eljutott. Most már otthon pihen egy kicsit, aztán elindul helyet keresni, a hol megfizetik, megbecsülik azt a tenger tudományt, a mit annyi időn keresztül, annyi vesződéssel magába szedett. Annyi reménységgel, anyi boldogsággal nézett a jövőbe.

Az öreg Kádár Mihály más szemmel nézte a világot. Öreg is volt, beteg is volt, hü felesége is itt hagyta magára, elment nyugodni a csöndes temetőbe. Magára maradt, mert az az egyetlen fia ur lett, tudós lett, nem segít neki, pedig már meggyengült a karja, nem bírja a kapát, a kaszát, a mit megtakarított abból édeggel. Nincs aki gondját viselje. Ha ilyenkor föra gondolt, elkeseredett s mikor hazakerült a fiu, egy-egy csöpp ki is ömlött keserűségéből. Kádár Sándornak is keserű csöppek voltak ezek.

... Azt hittem, hogy négy lovas hírtóval jössz utánam, hogy elvigyél ebből az én keserves nyomorúságomból.

Sándor érezte, hogy itt sokáig nem maradhat, magáért sem, de apjáért sem. Hozzá fogott,

helyet keresett. Küldözgette folyamodványait a világ négy tája felé. Visszajött mind, el nem vezett egy sem, de helyet nem hozott egy sem. Ekkor kezdte megérteni Sándor, hogy a mai világban a tenger sok tudomány magában nem elég, sok segítség kell még mellé, hogy valami hasznát vehesse az ember. Ugy hívják ezt a segítséget, hogy protekció, e nélkül a diploma szinte hasznavehetetlen papiros. Hamar lenne ez neki, egy mendurból lett urnak, a kinek az egész familiája a kapanyélen nőtt fel.

De nem csüggedt, pedig az apja sokszor élesen belevágott a szívébe:

— Hej, de furcsa világ van a pennás emberek között — szóló néhá. En sohasem kinaltam magamat a dologra, ha szüksége volt reám valakinek, helyembe jött. Te, látom, eleget kinalgatód magadat mindenfelé, még sem kapnak rajtad.

Sándor elhatározta, hogy személyesen lát utánna a dolognak. Itt saját megyéjében, itt legálább ismerik a falut, a hol született. Elment a székvárosba, bemutatta magát a törvényszék elnökének, előadta körülményeit, kérte kegyes pártfogását.

— Lesz gondom rá! felelt a nagyságos ur. Sándor várt, de a gondoskodásnak nem akart gyümölcse lenni. Megint be ment. Kért,

Siratott eszméd is majd él s virul,
Ha teljes idő hajnala pirul...
És szent örömmé változik siralmad:
»Hol van, halál! oh hol van diadalmad?»

Szép ünnepén a halhatatlanságnak,
Ki jársz fekete mezében a gyásznak:
Halottadért sohajtó lelkeken
Vigasztaló e drága hit legyen:
S bár könnyes szemmel, fennén kérde ajkad:
»Hol van, halál! oh hol van diadalmad?»

Dénes József.

Isten igéje.

— A lerontott templom újraépítése. —

Math. XXVI. 61. Luk. XXIV. 34.

Nagy volt a megbotráncozás a jeruzsálemi templomban a Názáreti Jézus bátor fellépésén. És ezen nem is csodálkoztunk. Hiszen izrael népének egész lelki világa, földi békéje mennyei boldogsága oda volt fűzve a jeruzsálemi templom füstölgő oltáraihoz. Az áldozatok elégitették ki a szívnek Istenhez való vágyódását, ezek vették le a rozskadozó lélekről a bűn nehéz terhét. Az áldozatban volt minden erő, minden vigasztalás.

És ime a Názáreti Jézus minden tanakodás nélkül ítéletet tart az áldozatok felett. Kőléből font ostorral veri ki a templomból a galambárusokat és pénzváltókat. Pedig ezek tették lehetővé a messzünen jövőknek, hogy áldozhassanak. Hogy nézhetnék hát tétlenül az isteni dolgokban való beavatkozást!? Kérdőre vonják, hogy miféle ha-

— Lesz gondom rá!

De Sándor most már nem tágitott. Most körem nagyságos uram, most. Beteg, öreg apám van, én vagyok egyedüli támasza. Állást kérek, bármilyet.

A nagyságos ur összébb huzta szemöldökeit. Tanulásához mérten állás nincs üres, de ha csakugyan ide akar jönni, majd mutat az irodafőnök ur egy asztalt, üljön le mellé, írja a mit élébe adnak. Egy pengót keres naponként... Innen is feljebb mehet valamikor.

Először facsaródott össze a szive Sándornak életében. Napdíjas, kicsapott boltos legények társaságában. Condolkozott. Eh küzdjünk tovább, lassan a cél felé. Küzdelem közt szép az élet.

— Elfogadom! Nagyságos uram!

Kádár Sándor leült az asztal mellé, a mit a főnök ur mutatott. Ott ült két esztendeig, akkor tovább akart menni csak egy lépéssel — írnok akart lenni. És nem lett. Kinevezték a másik ócska asztal mellől azt a boglyas fejű fiatal embert, akit az iskolából annak idején kicsaptak az ötödik diák osztályból, aztán boltos legény volt, de nem mindig a pudliba eresztette a pénzt, végre ide került vagy másfél esztendeje, most kinevezték. A nagybátyja polgármester, az édesanyja unokatestvére a nagyságos elnök urnak.

talomnál fogva teszi ezt? És ő nagy méltósággal szól: »rontsátok le a templomot és én harmadnapra felépítem azt.»

A kik hallották, nem tudták komolyan venni akkor ezt a beszédet. »Negyvenhat esztendeig építettett e templom és te három napon felépítenéd azt?» Kérdezték gunyosan. Gunyos kicsinyléssel, rozszakaratu boszuval utasítják vissza a felajánlott próbát. Ők nem adnak alkalmat büszkeségüknek a templomnak lerontásában, hogy egy ábrándozó próbálgassa erejét. Sőt épen tiltakoznak az ellen, hogy ő megzavarja abban az Istennek kibékítő áldozatok rendjét. Kezdi bujtogatni a népet ellene, hogy a szent hely ellen tanít. Hogy káromolja az Istent. Hogy veszedelembe sodorja a nemzetet, felköltvén önmagának ünneptetésével a császár haragját.

És nem veszik észre, hogy ezzel épen azt teszik, a mit gunynyal utasítottak vissza. A mikor a Jézushoz vonzódo, hozsánázó nép szívet elfordítják tőle: valósággal a templomot bontják. Nem a Sion hegyén épült, nem a kézzel csinált templomot. Azt a templomot, melyet a Mester a szivekben épített fel. A melyben az ő evangéliumában lelki kenyeret és örökélet vizét találtak az éhezők és szomjuhozók. A melyben vigaszt és megnyugvást találtak a megfáradtak és megterheltek az édes aya kebelén. A melyben nem az áldozati állatok vérével, hanem az igaz töredelmesség és az isteni kegyelem által törültetett el a bűn. A melyben nem az oltárról felcsapó láng, hanem a szeretet terjesztett meleget és világosságot.

Elő és igaz volt ez a templom, mert maga

Kádár Sándor dolgozott tovább az első asztal mellett, néha akart tovább menni, de mindig másnak szolgált a szerencse. A napszínös munka, lelki harcok megtörték erejét, összetört, beteg ember lett a férfikor virágában.

Egyszer egy szép tavaszi reggelen nem ült az ócska asztal mellé senki, aki mellette szokott ülni, ott vivődik a halállal szűk, rideg szobában, elhagyatva.

Másnap jelentette az iroda főnök ur a nagyságos elnök urnak: Kádár Sándor díjnok meghalt.

— Szegény fiu! Használható ember volt! Jobb sorsot érdemelt volna! Sajnálkozott a nagyságos ur.

Eltemették Kádár Sándort. Összegyűjtögték a költséget. Egy pár írnok a temetésre is clement. Ott volt az öreg Kádár Mihály is, az édes apja, ott állott galambösz fejével a koporsó fejénél, vonagló ajkai mindig csak azt susogták: Ha paraszt ember maradt volna, most is élne, boldog volna, én is az volnék!!

az alap, a melyen emelkedett az *élet és igazság*: maga az Ur Jézus Krisztus volt.

Nem természetes-e tehát, hogy ennek a templomnak fennállása a Jézus *életétől* függött. A mint sikerült a gonoszoknak kitépni a szivekből az iránta való bizalmat: úgy bomladoztak e templomnak lelkibékét nyújtó falai. És a mikor a Mester ajkáról a kereszten elhangzott az utolsó szó: »mindent elvégeztem, atyám, kezébe ajánlom lelkemet«: kibocsátott lelkének elszállásával, az alapnak meg-

rázkodásával
öszszeomlott az egész templom. Kialudt a láng, melyet ember nem éleszthet fel semmi féle olajjal: a hitnek lángja. Megdönthetetlen tény ápolta a kételety: Hogy lehet megtartó az, a ki magát nem tudta megtartani? Hogy lehetne Isten fia, ha nem szállhatott le a keresztről? Hogy lehetne a lelki világ fejedelme, mikor meghalt a gyalázat keresztyén, a bünösök halálával?

Az idvezető meggyilkolásába valóban lerombolta a gonoszság a lelki boldogság templomát.

De lám harmadnapra valóra válik a számba sem vett, a kigunyolt jóslat. Az igazokat kibeszélhetetlen vigasztal, a gonoszokat rémülettel

tölti el az az eltagadhatatlan tény, hogy újra felépült és áll megingathatlanul a hitnek temploma. Ki, mikor, hogyan építette, fel? Az a ki »nem engedte, hogy az ő szentje rothadást lásson.« A ki az arimathiai József sírboltjából, a lepecsételt nehéz kőszikla alól kihozta, az övéinek visszaadta őt. A templom újraépülésének magyarázata a husvét evangéliuma: *feltámadott az ur!* Feltámadott és meglátták az övéi a hozzá vonzódó szeretet mélysége szerinti sorban. Megjelent Mária Magdolnának, a tanítványoknak, majd Pálnak — a ki életben nem is látta — aztán a sokaságnak. És a kiket a szeretet ő hozzá vezérelt azok látták, hogy ő él. Vigasztaló szava hangzik, szívé-

nek szeretete melegít. Nem elveszett, hanem megdicsőült a gyalázat keresztyén a melyen minél győtrőbb volt a kiszenvedés: annál nagyobbra nőtt a lelki erő; minél fagyosabb volt a ráaraszott guny: annál melegebb a róla sugárzó szelidség és szeretet; minél undokabb a kielégített boszuvágy mámora: annál fenségesebb a megbocsátó kegyelem Szóval keresztre feszítettésében csak alkalmat nyert annak bebizonyítására, hogy őt meg nem ölhetik azok, a kik csak a testet

ölhetik meg, az ő élete örökké való. És a mint ő örökké él: úgy örökké állnia kell a hit templomának. Ebben a templomban valósul meg az Istennek lélekben és igazságban imádása. Ebben tölti be szívünket a hit a menynevei atyában.

Ebben lelgámolt az elhagyott. Ebben hall édes atyai szót az árva. Ebben érzi egy vezető, felemelő kéz érintését a bünben tévelygő, vagy épen elesett lélek. Ebben enyhül a gyász fájdalma és világsodik meg a halál sötét alakja. Ebben van földi boldogságunk, siron tuli üdvünk.

De jól jegyezzük meg: boldogságunk templomának fundamentuma, fennállásának biztosítékamindig az élő

Krisztus. Maradjunk azért sorsunk minden változásai közt ő benne, hogy érezhessük egész életünkben az ő bennünk maradását és érezhessük a halálban is szava igazságát: *»én élek és ti is éltek!«*

Pásztor

JÉZUS A TEMPLOMBAN.

Hazai krónika

— 1905. április 19. —

Országgyűlés. Április 12-én, a mint Justh Gyula elnök megnyitja az ülést, Gromon Dezső honvédelmi miniszteri államtitkár emelkedik szólásra és megczáfolja Szatmári Mórnak amaz álli-

tását, mintha ő nov. 18-án a Vojnics pezsögjétől annyira megrészegedett volna, hogy ne tudott volna felállni és ne tudta volna mire szavaz. Ő azon nap nem is beszélt Szatmárral. *Szatmári* Mór kijelenti, hogy igenis neki az nap este azt mondta Gromon, hogy a Házat oszlatták fel. E személyes ügy után *Eötvös* Károly a következő határozati javaslatot adja be: Mondja ki a Ház határozatban: Perczel Dezső házelnöknek s gróf Tisza István miniszterelnöknek 1904. évi november 18-án és december 13-án együttesen elkövetett cselekményét és annak foganatosítására irányuló intézkedéseit kárhoytatja és elítéli. A javaslat indokolását másnapra tűzték ki. Br. *Kaas* Ivor azt sürgeti, hogy a Ház fogjon munkához és alakítsa meg a még hiányzó bizottságokat. *Tisza* István gróf a felől nyilatkozik, hogy a kereskedelmi szerződések dolgában a miniszterium semmit sem tesz, csupán a szak referensek dolgoznak. *Ápril 13-án* gróf *Battyány* Tivadar benyújtja az egyesült ellenzék által készített felirati javaslatot. Ezután *Eötvös* Károly indokolja meg tegnapi javaslatát, s ennek folyamán azt is elmondja, hogy Perczel Dezső 8 ezer korona nyugdíját 16 ezer 300 koronára emelték fel. Erre kitört a vihar. Le nem írható szavak hangzottak el. *Tisza* István gróf miniszterelnök igazat ad *Eötvös*nek a Perczel nyugdíját illetőleg. A felemelés kegyelmi uton, a Felsőjövő hányása mellett történt. *Ápr. 14-én* tovább folyt *Eötvös* indítványa feletti vita. A szabadelvűpárt részéről gróf *Keglevich* István szól ellene. Mig *Buzáth* F. és *Darányi* F. a néppárt részéről támogatták a javaslatot. E napon beszélt *Mezőfi* Vilmos szocialista képviselő is, a ki szintén kikelt az ellen, hogy a nép verejtékes filléreiből Perczelnek nyugdíjat adjanak. *Április 15-én* ugyanezen indítvány felett folyt a vita és *Bedőházi* J., *Buza* Barna és *Zakariás* János dr. Kossuth párti képviselők felszólalásai után el is fogadták az *Eötvös* indítványát. Ezután a Ház kimondotta, hogy május 3-ig nem tart ülést. Akkor kezdik meg a felirat tárgyalását.

A kormányválság megoldása ügyében még nem történt semmi változás. Beszélnek a politikai jósok, hogy az ünnepek alatt valami új pártalakulás fog történni. Ugyanis, azok a képviselők, a kik ohajtják a válság megoldását, kiválnak minden pártból és egy új pártot fognak alakítani.

Világkrónika.

Orosz-japán háboru. A szárazföldön mindkét hadviselő fél újabb ütközötre készül. Linevics orosz fővezér újabb csapatokat vár Oroszországból. A japánok bekerítési szándékkal nyomulnak előre most is. A *tengeren* Togó és Roszdesztyvenszky között szintén ütközetet vártak e héten, de az orosz hajóhad kitért az elől.

Éh inség a Balkánon. Szerbiában, hónapok óta a legnagyobb nyomor és inség uralkodik. Vannak egyes falvak, a hol nincs már szarvasmarha, sem baromfi és a lakosság csakis aszalt-szilvával él. Több helyről jön az éhhalál híre.

Még szomorubb a helyzet Macedoniában, a hol a vidék még sokkalta szegényebb, mint Szerbiában. Sok kárt tettek egyes fölkelő-csapatok is, melyek felgyújtották a gabonacsűröket és kifosztották a gazdákat. Az éh-inség nagy arányokat ölt és így a szegény lakosság siet elhagyni szülőföldjét, hogy éhségtől el ne pusztuljon. Naponta érkeznek azért már néhány hónap óta egész kivándorló csapatok, melyek főképpen Amerikába mennek, hogy ott új hazára találjanak, azonban sokan vannak, akik Németországba, mások meg hazánkba telepszene le.

A **Pelée** ismét háborog Három esztendővel ezelőtt, 1902. május 29-ikén a Pelée tűzhányó-hegy Martinique-szigetének nagy részét elpusztította. Port de France-ból, Martinique-szigetéről most ismét az a hír jó, hogy a Pelée újból működik; néhány nap óta erős füst száll föl a hegy gyomrából, s a nagy látatómegek hömpölyögnek le a hegyoldalról. Három évvel ezelőtt épen ugy kezdődött a szörnyű katasztrófa, néhány napig csak füstölt a hegy, majd csöndes hamu-eső keletkezett, s hirtelen és váratlanul tört ki a vulkán, működésének hetedik napján. Az elpusztult városokban, melyeket még föl sem építettek teljesen, a tűzhányóhegy működése könnyen érthető módon nagy rémületet kelt.

Egyházi élet.

Egyházkerületi közgyűlés. Az ev. ref. egyházkerület fölö évi közgyűlését az állandó igazgató tanács megbízásából br. *Bánffy* Dezső egyházkerületi gondnok május 20-ának d. e. 10 órájára, Kolozsvárra, az ev. ref. theol. fakultás dísztermébe hívta össze. Az igazgatótanács kijelölése szerint, a közgyűlés fontosabb tárgyai a következők: 1. Püspöki és igazgatótanácsi évi jelentések. 2. Az ifju lelkészek felavatása. 3. Az egyházkerület 1903. és 1904. évi számadásainak, valamint az 1906. évi költségvetésnek ellátása, illetve megállapítása. 4. Az egyházkerületi theologiai fakultás vagyoni ügyeinek rendezésére vonatkozó javaslat. 5. Véleményes javaslat a püspöki özvegyek részére némi nyugdíjjogosultság megállapítása iránt. 6. Előterjesztés az esperesi tiszteletdíjak lehető emelése tárgyában. 7. Gondnok- és tanárválasztások.

A tiszántuli egyházkerület főjegyzőjévé *Dicsőfi* József, debreczeni lelkészt választották meg.

A debreczeni protestáns egyetem. Már régen megindult egy mozgalom, melynek célja az volt, hogy Debreczenben, a Kálvinizmus erős várában egy protestáns egyetem állíttassék fel. Össze is gyűlt e célra tekintélyes vagyon, de nem elég ahhoz, hogy az ige testet öltön. A kérdés most újból napi rendre került és pedig kedvező kilátások mellett. *Mezőtur* városa egymagára kétszázezer koronát szavazott meg a debreczeni prot. egyetem felállítására. *Csiky* Lajos debreczeni theol. tanár pedig Amerikában tesz körutat, hogy adományokat gyűjtsön a nemes célra. Koronázza siker a megindított mozgalmat.

Zilahon, a mult hó végén szép és lélek-emelő ünnepély keretében tették le az ujonnan ípitendő templom alapkövét.

Háromezer éves koporsó. A téglási (Hajdu m.) határában nem régen egy kis bronz edényt találtak, melyről az ahoz érők megállapították, hogy az nem más, mint egy hamv-veder. Keletkezése idejét K. e. mintegy 1000 esztendőre teszik. A kis edényben egy kard is volt. Itt nemcsak a régiség fontos, hanem az is, hogy — a mint megállapítható — a régiek halottaikat megégették.

Könyvesház.

Évzáró vizsgákra és Konfirmációra ugy a hivatalos apróbáló szakbírálatok, mint a napi sajtó és egyesek legmelegebben ajánlják *Vadaj* József Protestáns Könyveit, melyek a szerzőnél Nagyváradon füzve és díszkötésben következő árákon rendelhetők:

1. A Protestáns Lelkület 80 fill.; 1 kor. és 1 kor. 30 fill.
2. A Protestáns Jellem (Goró és Réthy rajzaival) 1 kor. 20 fill. 1 kor. 60 fill. és vászonban: 2 kor.
3. Erkölc és jellemképző műve a: *Tanulók Vezérkönyve* IV-ik képes kiadás ministerileg is apróbálva és 31,614—1901. számu határozattal Budapest összes iskoláiba bevezetve. Ára díszk. 1 kor. 30 fill. és 1 kor. 80 fill.
4. Legujabb műve Rákóczi és bujdosó társai hamvainak hazahozatala alkalmából: *Rákóczi és a Kuruczvilág* (Réthy L. eredeti tusrajzaival. Ára 1 kor. 50 fill. 2 kor. és 3 kor.

Jézus a templomban.

— Képpel. —

Luk. II. 41—52.

Jézus földi életének egyik legszebb jelenete az, midőn őt a templomban látjuk. Mai képtünk ezt a jelenetet tárja testi szemeink elé. Az evangélium azt mondja, hogy szülői, szokás szerint, mentek föl Jeruzsálembé és vitték magukkal Jézust is. Milyen szép szokás lehetett ez, hogy a szülők magukkal vitték serdülő gyermekeiket a templomba. A zsenge, fejlődő gyermeki lélek mindenre fogékony, s így mi természetesebb, mint az, hogy az isten igéjét, a vallásos igazságokat is korán és hamar megkedveli, ha arra alkalom nyílik. A zsidó nép vallásos buzgósága, hitéhez való ragaszkodása egy felől ennek a szép szokásnak is tulajdonítható.

Mai napság sokat panaszkodunk az ifjuság romlottságán, az egyházi élet pangásán, részvétlenségen, hitetlenségen: de vajjon kinek jut eszébe, hogy mindezen és még sok más rosznak a forrása az, hogy a gyermekek nem részesülnek vallásos nevelésben, s az ifjak nem járnak templomba, részükre nem tartatik külön gyermek istentisztelet. A mig az ifjuság vallásos nevelését fel

nem karoljuk, mig a templomba járásra meg nem tanítjuk: addig a mostani helyzet nem fog megváltozni.

Isten nem engedte meg, hogy a bünös izraeliták bemenjenek az ígéretföldjére. Negyven esztendeig kellett vándorolniok, mig a bünös nemzedék elhal és egy új nemzedék keletkezik. Nekünk is egy új nemzedéket kell nevelnünk, mely aztán erős vára lesz egyházunknak, hazánknek.

Kedves ifjak! tekintsetek a gyerek Jézusra. Nézzétek mennyi kedvesség van arczán; szeméből csupa jóság, szelidség sugárzik. Az ilyen gyermekek kedvesek Isten előtt s az ilyenekből lesznek derék férfiak és munkás nők. Gondoljátok meg, hogy érettetek is, mint Jézusért, megnyit aggódnak édes szüleitek (48. v.) Azt akarják, hogy jók legyetek, s betöltsétek hivatástokat a családban, az egyházban. Erre csak ugy lesztek képesek, ha ti is, mint Jézus, gyarapodni fogtok Isten és emberek előtt való kedvességben. (52. v.)

Megtudjátok ezt tenni? Tekintsetek a Jézusra. Kövessétek őt, járjatok szorgalmasan a templomba, mert ha ő lesz a ti legjobb barátotok: minden jó és igaz dolgokat sikerre vezet.

Vegyes hírek.

A husvétii ünnepek alkalmából a »Vasárnap« olvasóinak Isteniől áldást és lelki kegyelmet kívánunk.

A „Vasárnap“ husvétii melléklete. Olvasóinknak akartunk kedveskedni akkor, midőn a mai számunk mellé egy fél iv mellékletet adtunk. A melléklet tartalma: Husvétii gondolatok, Irta *Soly mossy* Endre székelyudvarhelyi ref. koll. tanár. Husvétii ének. Irta *Szabolcska* Mihály. Élet igazságok.

Az angol királyi család magyarországi rokonsága. A walesi, herczegnek az angol trónörökösnek felesége, Viktória Mary herczegnő megbizta Vámbéry Ármint, hogy néhai nagyanyjának, Rhédey Klaudia grófnőnek, férjzett Teck herczegnének sírja fölé állíttasson emlékoszlopot a maros-torda megyei Erdő-Szt.-Györgyön. A trónörökösne maga állapította meg a siremlék fölírását, amelyet magyar nyelven vésnek a márványba. A fölirat a következő lesz: »Megboldogult nagyanyjának, Rhédey Klaudia grófnőnek hálás kegyelettel emeltette unokája, Anglia trónörökösnoje, Viktória Mary herczegnő.«

Kun Géza temetése. Gróf Kun Gézát ápr. 15-én, szombaton délután temették el nagy részvét mellett Kolozsváron. A temetésen megjelent Erdély egész arisztokráciája, majdnem teljes számban, Kolozsmegye, a kolozsvári egyetem, muzeumegylet és egyetemi könyvtár, az EMKE, a református és unitárius egyház, a bírói kar és majdnem valamennyi tanügyi és közművelődési hatóság. A sirnál Bartók György ev. ref. püspök mondott szép imát, majd Nagy Károly református theológini tanár az EMKE, dr. Versényi György az erdélyi irodalmi társaság és Szádeczky Lajos

az erdélyi muzeumegylet nevében mondtak szép beszédet, mely után a számos koszorúval fedett koporsót a családi sírboltban helyezték el.

Kiss Józsefet, a ki Felső-Tömösön m. á. v. pályafelvigyázó és lapunknak egyik legbuzgóbb terjesztője, súlyos vesztés érte. Szeretett neje, **Müller Sofia,** f. hó 11-én meghalt. Az a vallásos kebel, mely olyan buzgósággal építi e földön istenországát, most a fájdalmak sulya alatt is, bizonyára megtalálja vigasztalását az isteni gondviselésben. Fogadja a mi őszinte részvét nyilvánításunkat is. Az elhunyt buzgó nőről a következő gyászjelentés adatott ki: Alólirott ugy a maga, valamint az összes rokonok nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy a szeretett jó feleség, hűséges hitvestárs, szerető leány és rokon **Kiss Józsefné** szül. **Müller Sofia** hosszas és nehéz szenvedés után életének 54-ik és második boldog házasságának 20 évében, f. hó 11-én d. e. 9 órakor jobblétre szenderült. A megboldogultnak hült teteme Tömös állomásról f. hó 12-én d. u. 4. órakor fog Szászrégen állomáson át Magyar-Bölkénybe szállíttatni s ott az ev. ref. egyház szertartásai szerint örök nyugalomra helyeztetni. Áldás és béke lengjen porai fölött! Kelt Tömös, 1905. április hó 11-én. **Kiss József,** mint gyászoló férje. **Müller Sofia,** mint anyja. **Müller Mihály** és **Müller Mária,** testvérei. **Kiss Anna** és férje **Menyhárt András,** mint sógor. és sógor.

Vonat kerekei alatt. Csak nem régen történt, hogy a sepsi-szentgyörgyi esti vonat **Kökös** és **Prázmár** község között elgázolta **Sós** Demeter bácsteleki embert. Ujabbán alapos gyanu merült fel, hogy a szerencsétlent nem baleset, hanem gyilkosság áldozata volt. Ugyanis, az nap este volt a fizetés ideje s a munkások midőn pénzüket megkapták, betértek a közeleső korcsmába. Először leitták magukat s aztán kártyázní kezdetek. Ez a **Sós** Demeter valamennyinek elnyerte a pénzét, de vissza adni nem akarta, hiába követelték azt társai. Emiatt összevesztek **Sóssal** s a korcsmáros kikergette mindannyit nehogy kárt tegyenek. Az esetről ennyi meg van állapítva. Hanem nagyon valószínű az is, hogy a korcsmán kívül az utcán, vagy valahol megverték **Sóst** társai. Mert a vonat kerekei közül kiszédett testrészein ütés, késszurás nyomai találhatók fel. És aztán, nagy bűnököt elpalástolandó a sinekre feltették az agyonvertet, vagy ő maga vánszorgott addig, hol összeszeve keresztül ment rajta a vonat. A vizsgálat majd világosságra hozza az ügyet.

A nyakmerevedés. Galicziában egy új módi betegség lépett fel és szedi áldozatait. Ez a betegség nem más, mint *nyak merevedés*, mely több esetben halállal jár. A járvány főfészke **Krakkóban** van, ahová minden valószínűség szerint a szomszédos **Porosz-Sziléziából** hurczolták be. A rettenetes és a még teljességgel ki nem derített eredetű járvány főleg a gyermekek között pusztít. A betegség gyakran már határai szenvedés után halált okoz. A gyermekek, ha föl is épülnek a bajból, rendszeren siketek maradnak vagy nyomorékokká lesznek. Galicziában a hivatalos orvosi jelentések szerint márczius 18-ig

169-en (köztük 163 tiz éven aluli gyermek) betegetek meg nyakmerevedésben, akik közül 56 beteg (köztük 55 gyermek) meghalt. Przmysl-ben is föllépett a nyakmerevedési járvány. Egy gyermek már bele is halt a betegségbe s a lakosság egy része a járványtól való féltében sietve elhagyta a várost. A magyar hatóságok is jól tennék, ha a határon gondoskodnának a kellő óvintézkedésekről, nehogy a pusztító betegség hozzánk is eljusson.

Az életmentő halála. A szamosvölgyi vasut egyik vonalán, a prundi állomás közelében saját bátorságának esett áldozatul a vasut egyik régi, derék alkalmazottja, **Kovács István** kalauz. Mikor a vonat éppen az állomásra készült berobogni, a vágányok közé tévedt egy öreg siketnéma ember. **Kovács** közvetlen a vonat beérkezése előtt vette észre a siketnémat és hirtelen odaszaladt, hogy a vágányról elrántsa. Életmentési kísérlete azonban balul ütött ki, mert oly szerencsétlenül ugrott vissza, hogy ő maga esett a sinekre és az állomásra ért vonat kerekei alá kerülve, azok izzé-porrá morzsozták. A siketnémat megmentette a haláltól, de hivatásának ő esett áldozatul. A szerencsétlenül járt vasuti kalauz tragikus halála általános részvétet keltett. Kartársai impozáns temetést rendeztek számára.

Közgazdaság.

A vetések telelése. A földmivelségi miniszter szombaton adta ki legátóbbi jelentését a vetések átteleléséről s a mezőgazdaság általános állapotáról. A hosszan tartó száraz hideg téli időjárás — mondja a jelentés — amelyet csak ritkán szakított meg csapadék, amely azonban, a nagy Kárpátokat kivéve, sehol sem volt bő, aránylag keveset ártott aránylag keveset ártott a mezőgazdasági állapotnak. Az ideai tél a vele lárt száraz és szeles időjárással főleg a későn vetett őszi vetésben, különösen pedig a repczében okozott károsodást. Az őszi árpának egy kisebb százaléka szintén tönkrement, igen rosszul telet a lóhere is, sőt néhol annyira károsodott, hogy helyenkint már alig fűznek hozzá reményt, sőt imitt-amott egész táblákban kifagyott. Kevés kár mutatkozik rozsvetésben, amelyek ugyszólván kivétel nélkül jól bírták az ideai téli időjárást. Több a kár a későn vetett búza-vetésekben és különösen a különböző időszakban vetett idegen fajbuzában, nevezetesen a francia fajtájú buzában. De leszámítva a késői és idegen fajbuzában mutatkozó károsodást, az őszi buzavetés, bár helyenkint a féreg és rovarkár sem hiányzik, sőt néhol a felfagyás sem maradt el, általában, illetve országos nagy átlagban kielégítő és biztatók. Az ország sok vidékén burgonya tengeri, lóhere é luczerna vetőmagban jelentékeny szükséglet mutatkozik. A kigazdák eme szükségleten a kormány vetőmagvaknak kedvezményes árban leendő kiosztásával a lehetőség határában belül igyekezik segíteni.

Husvétí gondolatok.

Irta és a székelyudvarhelyi egyházközség április 2-ikán tartott vallásos estélyén felolvasta

Solymossy Endre,

székelyudvarhelyi református főgimnáziumi tanár.

Magunkféle embereknek, egy élete és két sirja van. Élünk halálunkig; aztán elnyel a föld és a feledés sirja.

Korszakos eszmék alakjainak ellenben, két életök és egy sirjok van. Egyik életök a földsirig tart, a másik onnan kezdődik és ez örök. E második élet, egyházi nyelven: **föltámadás!**

Husvét a föltámadás ünnepe! Ha ezt, magunk csupán mint keresztyének, de mint magyar emberek is, akarjuk ünnepelni; akkor a mai napon nemzeti nagyjaink emlékével is kell foglalkoznunk. Foglalkozzunk!

A fajmagyarságnak ezer éven keresztül hivatalását az alkotmány és külviszonyok adták meg. Ez a hivatás pedig nem volt más: fegyverrel védeni alkotmányát, hazáját és nyugot Európát.

Mig nyugot Európa nemzetei, csapát saját belső bajaikkal vesződtek, rendi alkotmányunk kiváltságait védve-támadva önmaguk között; vagy a maguk által felidézett külviszonyaikat intézték el; addig nekünk, osztályérdekeinkből folyó küzdelmeken felül; a keresztyénséget s Európát fenyegető veszedelmekkel is kellett küzdeni.

Mig nyugot Európa nemzetei elvetve a régi alkotmány békóit, fejlődtek, haladtak; addig nekünk, azon viszonyból kifolyóan, melyben Ausztriához állottunk, *régi alkotmányunkat védeni kellett.* S így nálunk politikai elvvé vált a réginek védelme.

Az átalakulásra, a fejlődésre, a magasabb eszmék megvalósítására irányzott törekvés, nálunk kivolt zárva. *Minket a körülmények mozdulatlan-ságra kárhoztattak.*

Mentől jobb hazafi volt valaki, védve lelkesen a magyar alkotmányt s hazát; annál jobban gyöngítette a nemzet fejlődését; annál több nehézséget gördített az elé; annál jobban gátolta a haladhatást; annál mélyebb lett a nemzet süllyedése. Ez állapotban aztán a szellem elfonyadt, összezsugorodott.

Általános nagy nemzeti és állami feladatok nem lettek, nem lehettek kitűzve a nemzet lelkében; mi által az elme eltompult, az akarat elpetyhüdt. Süllyedtünd, szegényedtünk.

Ily helyzetből, csak magas, átalakító eszmével lehetett szabadulni! Ugy, de az átalakító, korszakos eszmék, soha sem támadnak a tömegben! A tömeg, mint nemzet csak érzi a bajokat, de nem képes meglátni a nagyobb összefüggést, a távolabb fekvő okokat. Homályos vágyai, — sejtelmek vannak, czélok és eszközök világos tudata nélkül.

Az átalakító, korszakos eszmék, mindig egyes egyénekben támadnak; kik összefüggésben látják a nemzet életét; a dolgok legmélyéig hatolnak;

felismerik a végső okokat, tisztán látják a czélok, biztos kézzel választják meg a valóításra szolgáló eszközöket. Megmozdítják s új irányba terelik a magában tehetetlen — tanácstalan tömeget.

Az ilyen eszmékkal bíró egyének képezik a nemzetekre nézve a gondviselést. *Ők a nemzeti megváltók!*

A magyarság egyik nemzeti megváltója Gróf Széchenyi István volt! Az ő elvei fognak minket bevezetni az ígért földre, ha azokat mentől többször fölelegetjük, követjük, időnként azokról önmagunknak beszámolunk.

Ugy de a mindennapi élet kisszerűségei, a mindennapi kenyér megkeresése, annyira lekötnek, hogy mindig és mindig csak abban élve, nem igen jut időnk azokra gondolni. Reánk nézve ez végtelen baj, mert akaratlanul is törpévé leszünk. A nagy eszmék, a nagy czélok fölelevenítése ellenben emelnek! Csak a gondviselészerű alakok szellemének ébrentartása képezheti nemzeti haladásunkat! Azért szenteljünk néhány percze, Széchenyi eszméinek ünnepe.

Hiszen a honfoglalás óta nem volt magyar, ki eszméit annyira a nemzet szükségleteiből merítette volna, mint ő; ki eszméivel nagyobb és gyorsabb átalakulást eszközölt volna, mint ő; ki fáját, hazáját jobban szerette volna, — azért többet dolgozott volna, mint ő. Eszméi megtermékenyítik agyunkat, aczélozzák akaraterőnket. Lángoló nemzeti érzületének magasabb hőmérséke összeolvasztja az ellentéteket; magasabb hivatás teljesítésére lelkesíti a közönyösöket. Megszégyenít, fölemel, tette serkent!

Az idő közege, melyben eszméi születtek; a kitűzött cél távolsága, melyet elkell érnünk, egyaránt arra sürgetnek, hogy — foglalkozzunk azokkal. Kérjük számon önmagunktól: elveiben élünk-e?

Próbáljuk csak meg, föleleveníteni azokat az elveket! Mik is voltak? Miket valóítottunk meg azokból és miket nem? Hadd keltsenek a megvalósítottak önbizalmat bennünk; adjanak erőt — lelkesedést a megvalósítandókra nézve!

Széchenyi vezéreszméi: *a jogegyenlőség, a magasabb fokú műveltség és a vagyonosodás. Ezek által a magyar faj kifejtése a független nemzeti államra.*

Első vezéreszméje tehát a jogegyenlőség. Ez, — a jobbágyság felszabadítása, az egyenlőségnek a törvényeinkbe való bevitelével által a 48-iki alkotásokban, — megvalósult. Ezzel el lett érve az a kitűzött cél, hogy a néhány százezer nemesből álló, — ép azért gyöngye — politikai magyar nemzet, az ország minden lakójából álló, — ép azért erős, — politikai nemzet legyen. És ha mégis volnának olyanok, kik a jogegyenlőséget elfogadva, — annak áldásaiban élve, — nem kívánnának az egységes politikai magyar nemzet részeseivé lenni, ez inkább azokra nézve erkölcsi baj, mintsem reánk veszedelem. A legszigorubb mérlegelés mellett is, mi fajmagyarok elég erősek vagyunk arra, — ha csak a fajközösség érzetéből szár-

mazó alantosabb fajtáju demokraczia át tud hatni, — hogy jelenben a magyar nemzeti államot fentartsuk; fokozatosan erősítve, azt a függetlenség végcéljába juttassuk. Nekünk Széchenyi szellemével szólva, — egyelőre, a teljesen egységes politikai társadalom kiépítésére erőt, — figyelmet fordítani nem lehet feladatunk. Nekünk most minden erőnket a *fajmagyarság* előbbvitelére, szellemi és anyagi erejének kifejlesztésére kell fölhasználnunk.

Akkor morális erő van a magyar alkotmányban, mely minden széthúzó elemet idővel egyesíteni fog az egységes magyar politikai társadalomban.

Annyira át volt hatva Széchenyi e tudattól, hogy azokra a velleitásokra, melyekre ma igen sokan oly nagy súlyt fektetnek, ő teljességgel nem reflektált.

Várjuk be az idők teljességét. Igazolni fogja az Széchenyit.

Mikor a fajmagyarság a jogegyenlőséget e haza minden lakosára egyformán kiterjesztette, — s ez által a szabadság eszméjét megvalósította, akkor minden oly fajta törekvés erkölcsi tartalmát mindörökre kivette, mely a liberális magyar alkotmányt és államot gyöngíteni czélozza. Mert a nemzeti törekvés eszköz a politikai szabadság, czéljában. Ép azért határozottan állíthatjuk, hogy a jogegyenlőség kiterjesztése által, a magyar nemzeti állam első tartó oszlopát kiépítettük.

Széchenyi második vezéreszméje, az értelmi haladás, a magasabb műveltségre való eljutás.

E téren, ép oly előnyösen haladtunk, mint a jogok terén. Egy emberöltő alatti haladásunk oly rendkívüli, hogy azt összehasonlítás nélkül mérlegelni sem tudjuk. Pár vonásban fölidézem az aligmultat.

A régi magyar nemesi családokon, — ivadékról-ivadékra, az a felfogás vonult végig, hogy alkotmányunkat és hazánkat csak katonai műveltséggel, a katonai erények ébrentartásával lehet megvédeni. Igazuk volt! Tényleg olyanok voltak az idők és körülmények, hogy ha a magyar nemes minden figyelmét nem a harci erények föntartására fordította volna, ma ezen a földön nem volna Magyarországnak, nem élne rajta az értelmi magyar nemzet.

Még egy más állapot: Magyarországon fálló politikai szervezet mellett, a közigazgatási, részben a birói tisztségekre, — egész a legujabb időkig, — nem az iskolák, de az élet nevelte az embereket; és maga a politikai társadalom választotta ki a legalkalmasabbakat. A nemzetföntartó nemesi osztály így nem érezte szükségét a magasabb tudományos kiképezettségnek. — A tudományt magáért a tudományért, annak fejlesztését a nemzeti haladásért, a tömegboldogításért, művelni, nálunk ismeretlen volt.

Mikor mégis rá akartunk térni ez útra, akkor Bécs állta el utunkat. Félve a fölvilágosultságtól, a francia forradalom szellemétől, valóságos khinai fallal vett körül. Tankönyveinket bécsi professorokkal iratta, csak azokat szabadott tani-

tani, az általa készített tanterv szerint. Mig külföldön a természettudományok egyre nagyobb íért hódítanak és nagy haladást eszközölnek; nálunk azok szándékosan elhanyagoltatnak. — Annyira hátramaradtunk, hogy még a magyar nyelv is a latin segítségével tanítottuk. Minder külföldi könyv behozatalát eltiltotta, még a tisztán irodalmiakat is. Ha hozzá vesszük, hogy nemesi nemzetünk amugy sem törte magát soha a tudományokért, világos képet nyertünk műveltségi állapotunkról a multban. Oly emaradottság, oly tespedés volt ezen a téren, hogy kinek szive volt ezt átérteni, az kétségbe esett a nemzet jövőjén.

És most, milyen t. közönség, nézzük meg a jelent! Nem-e tölt el önérzettel, erős bizalommal? Ezerekre megy népiskoláink, százakra középiskoláink száma. Számptalan irodalmi társulatunk, tudományos szakegyesületünk, színházak, az egyetemek, a m. t. akadémia: terjesztik és fejlesztik a tudományokat, a magasabb műveltségre való eljutást.

A szabad elhatározás folytán teljes számban vonult fel a régi nemesi osztály az értelmi pályán. Versenyre kelt vele a régi földmives osztály. A nemes, őseitől örökölt vagyona, a földmives homloka verejtékének árán taníttatja gyermekét. A középiskolákban, az egyetemeken, a közéleti társadalom mezején tör előre mindannyi, megvalósítani Széchenyi elvét.

Állami és társadalmi berendezkedésünk minden szervénél ott találjuk, a képzettségénél fogva méltán érvényesülő, értelmi fajmagyart.

Ki nem látja, hogy egy félszázad alatt, századokkal mentünk előre a műveltség terén; hogy Széchenyi eszméjét e téren diadalmasan visszük a megvalósulás felé! S már, az eddigi előhaladással is kiépítettük a magyar nemzeti állam második tartó oszlopát.

Széchenyi harmadik vezéreszméje, a vagyonosodásra való eljutás. Fájdalom, e téren még a tisztultabb gazdasági érzete se jutottunk el. Nem védelmünkre, de az ezt gátló körülmények megismerésére idézem föl ismét a multat.

A fajmagyarság védelmi állása a multban, igénybevette egész figyelmét. Csak a kard műveltséget ápolta, csak azt szerette, azt becsülte. Csak az volt egyedüli nemes foglalkozás az ő szemében. Minden más foglalkozást kicsinyelt, megvetett. A tudományt kicsinyelte, a földművelést megvetette, az ipart-kereskedelmet lenézte. A tudomány papnak, a munka parasztnak való! Az ipari-kereskedelmi foglalkozásra, még ilyan szálló ígét sem csinált. Az annyira lenézte. A földmives jobbagynál is alacsonyabban tagsálta! Nem csupán a foglalkozásért, de mert ezek jött-ment idegenek. Nagyrészen olyan fajtáju németek, mely natiótól annyi politikai keserőséget kellett elszenvednie.

Hiszen itt a hazában is készellenségek. Minden időben, még az Árpád házi királyok alatt is, a nemzeti érdekekkel szemben mindig a trónt támogatták!

Csoda e hát, mélyen t. közönség, hogy a fajmagyarságban a magasabb gazdasági érzék

nem élt? Csak így érthetjük meg miért lett kiszolgáltatva hazánk gazdaságilag Ausztriának! Mikép lettünk az osztrák iparczikkék piacczává, s a neki szükséges nyers termények forrásává; melynek átkát hordozzuk még ma is. Ilyen felfogás mellett aztán olyan a milyen vagyónunk is tönkrement. Országunk elszegényedett.

Széchenyi föllépése óta, nagyátalakuláson ment át nemzetünk. A mikép magunkévá tettük Széchenyi többi elveit, úgy *magunkévá kell tenni a gazdaságit is*. Annak a nemesi osztálynak kell azt magáévá tenni, mely nagyrésztben megteremtette a bajokat; mely osztály ma az értelmi magyarságot képezi.

Meg kell értenünk, hogy a lendületesebb vagyonosodást eszközöz magasabb gazdasági irányzatok fölkarolása és megbecsülése nélkül nem csak haladnunk nem lehet: *de államiságunk s magyar nemzeti voltunk jövőjét is veszélyeztetjük*.

Meg kell látnunk, hogy ny. Európában, minden nemzetnél, az állam és faj föntartó erős közép osztályt, a gazdasági téren működők képezik. Ott, a nemzeti erő forrása a munkás szárszámokban vagyón.

Értsük meg Széchenyi elveit! Ha mi, a magyar nemzeti állam *harmadik tartó oszlopát* is kiakarjuk építeni, akkor nekünk, a fajmagyarságnak, a magasabb gazdasági életre van szükségünk. Hiszen a régi nemesi osztályunknak az őseitől örökölt egyedüli vagyona a földbirtok is, megint már lábai alatt; mert annak árán foglalta el — gyermekei tanítására áldozva — az értelmi tért.

A hagyományos elvek szokták a haladás útját elállani! Vetkőzzük le a multból felhozott időszerűtlen, sőt káros, büszkeségeinket. Ne rajongjunk minden régiért!

Vetkőzzük le a multból felhozott, azt a téves felfogást, hogy az ipar-kereskedelem nem tartozik reánk!

Ennél a dolognál, nekünk kell tenni; minden egyes értelmi magyarra nagy munka vár. Valahol a magyar társadalom össze jön, még ha időtöltésre is — fel kell használni az alkalmat az alvó gazdasági érzelmek keltésére, az akaratok edzésére, s a teendők megállapítására. Ez az ügy népszerűsítésére vár.

Hadd értse meg az idők követelményét a család, az iskola, a magyar társadalom. Tudják meg és értsék meg az anyák, hogy gyermekeikre silány jövő vár, egy gazdaságilag elszegényedett, kizsákmányolt hazában.

Hiába való az elmének minden tudása és erőfeszítése, az izmoknak minden verejtéke, mert elpusztul ez a nemzet, ha abban az alávaló helyzetben tengődik ezen túl is; hogy kölcsön vett idegen pénzzel és idegen munkával látja el mindennapi szükségletét.

Itt nem szabályokra, nem egyletekre van szükség, de belátásra az agyban, kötelességre a szivben.

Igaz, hogy a jelenlegi állapotunk mellett nem csábít sem az ipari, sem a kereskedelmi foglal-

kozás. De nem szabad, hogy ez minket elriasszon. *Feltétlenül jönni fog a jobb idő!* Addig egy fiatal, erős magyar iparos és kereskedő gárdát, előre kell nevelnünk; kikkel ép úgy el kell foglaljuk helyünket, mint a hogy elfoglaltuk az értelmi téren.

Hiszen a gazdasági téren való érvényesülhetésnek előfeltételei nem is oly nehezek és költségesek, mint az értelmié!

Ha az értelmi téren eltudtuk foglalni nemzeti multunk s jövőnk által igényelt helyünket, mennyivel könnyebb elfoglalnuk itt. Hogy tehesük, az akadályokat kell elhárítsuk, melyeket eddig önmagunk emeltünk az elé. Ez pedig nem más, mint a *kicsénylés és elbötítélet*.

Fel kell hagynunk azzal a kicsinylő és bántó hanggal, mellyel viseltetünk az ipar és kereskedelem iránt. A család és iskola kell — különösen, — hogy sorompóba lépjen. *Fel kell emelkednünk arra a nivóra, honnan megláthatjuk a magyar nemzeti társadalom ezen tártongó sebét*. Nekünk: szülék és tanítóknak kell, hogy felkeltsük a magyar gyermek világ lelkében e pályák iránti érzést, azoknak becsülését, szeretetét. A gyermeki lélekben támasztott érzetből gondolat, ebből elv, az elvből tény fakad.

Eddigi fönmaradásunknak legmélyebb gyökérszálaít a multban, a magyar családi életben, a magyar anyáknál kell beresnünk, ott találjuk meg. A magyar anyák alakították gyermekeik érzelmi világát úgy, hogy azon alapokon a magyar gyermek világ felnöve nemzeti létünk föntartója lett.

A magyar anyák töltötték teli gyermekeik lelkét a katonai erények becsülésével, szeretetével. Ebből fejtett ki aztán a magyar ifjuság egyedüli törekvése, rajongása, tárgya.

Változtak az idők, változtak a körülmények. Nemzeti létünket, ma más fegyverekkel kell fenntartanunk. A magyar anyák hivatása is, ma más kell legyen. *Hogy a magyar anyák ma is, nemzeti létiink alapjai lehessenek, birniok kell mindazon alapfeltételekkel, melyekkel megfelelő erkölcsi és érzelmi benyomást tudnak adni gyermekeiknek. Meg kell értsék, meg kell tanulják, mit kíván a mai magyar nemzeti társadalom tőlük*. Ily anyák alatt természetesen, most csak, az értelmi osztályhoz tartozókat érthetem!

A magyar anyáknak, s nőknek, eszményök ne a harci babértól koszoruzott hős, a parádés katoná; de a dolgozó asztal mellett, a munkás mihelyekben izzadó férfi, az uttörő felfedező tudós, a szorgalmas gazdálkodó, a hangya szorgalmu iparos, százkaru kereskedő legyen! Az idők tanulságául mondjam-e, hogy az angol család csak tehetségtelen gyermekéből nevel katonát; eszes-szorgalmas fiából iparost-kereskedőt csinál. Mondjam-e, hogy ez nálunk megfordítva van! Fiam, ha nem tanulsz, ha nem viseled jól magad, iparost vagy bótost csinállok belőled: mondja az apa. Fiam, ha nem kinozz itt minket, úgy sincs sem eszed, sem szorgalmad, menj el botosnak: mondja az iskola!

Hát szabad ezt tennünk, igen t. közönség?

Hát a mivel nyugotnak, vagy Széchenyi szellemének követése ez? Bizony nincs jól ez így, igen t. közönség! Előítéletnél üres gőgnél ez nem egyéb!

A földbirtokos több fia közül sem ad egyet gazdasági pályára; jogászt és katonát nevel mindannyiból. A kisiparos, a kereskedő, világért sem nevel gyermekéből olyan »izét« mint ő maga, még hangosan kimondani is restelkedik. Hanem a család tönkre tételeig tanítatja gyermekét, hogy legyen az »ur!« »Ur,« ma magyarul olyat jelent, a ki nem termel, csak fogyaszt.

Mi lesz így velünk igen t. közönség? Meri állítani bárki, hogy gazdasági részvét és szeretet nélkül a faj magyarság képes lesz azt a feladatot sikeresen megoldani, melyet saját földjén, a nemzeti politika vállaira rakott?

Hát nem akarjuk meglátni azt a gyöngeséget, pusztulást, melyet e részvétlenség eddig is okozott? Ezenként százezrével foly a kivándorlás, öröldik a középbirtok, rohamosan pusztul a kisbirtok, nyakunkig ér az eladósodás.

Nem akarjuk meglátni magunkon, hogy rajtunk jobbra minden idegen? Hogy más népek kulturájának, haladásának, jólétének teher hordozói vagyunk?

Bizony igen t. közönség, *gazdasági téren nincs nekünk* már nemzeti husvét ünnepünk! *Nem látadott föl még a »legnagyobb magyar!«* Még nem értettük meg, nem követjük gazdasági elveit. Es ezért nem is építettük ki a magyar nemzeti állam harmadik tartó oszlopát!

E kérdés tehát megoldásra vár! Megoldásával sokáig késnünk nem szabad! Foglalkoznunk kell vele szüntelen! Foglalkozni kell mindnyájunknak; a kormánynak, hatóságnak, államférfiaknak, az iskolának, családnak, az értelmi osztály minden egyes tagjának egyaránt. Körülményei és tehetsége szerint, mindenkinek ki kell vennie részét e nagy nemzeti feladat teljesítéséből. Ha nem tesszük, a haladó kor feltétlenül eltípor!

Husvétü ének.

Feltámadott a Krisztus!
Jer áldott husvét ünnepünk,
A jó, az igaz diadalmát
Csak prédikálgasd minékünk.
Mirajtunk a hazugság
Ugy is nagyon eláradt . . .
Tisztítsd meg a szívünket!
— Krisztus feltámadott.

Feltámadott a Krisztus;
Ti jók, ti hűk ne féljetek,
A Szeretet, a Hűség. Jóság
Nyertek ma örökéletet!
Mirajtunk a gyűlölség
Ugy is nagyon eláradt:
Oh szállj magadba szívünk,
— Krisztus feltámadott!

Feltámadott a Krisztus,
Betegek, sírók, szenvedők,
Halléluja! győzelmi jelnek
Vegyetek minden szemfedőt.
S te gyáva kishitűség,
Kinek szívünk szállást adott:
Eredj örökre innen!
— Krisztus feltámadott!

Feltámadott a Krisztus:
Jer, áldott husvét ünnepünk,
Az örökélet diadalmát
Csak prédikálgasd minékünk.
A bűn, a halál mirajtunk,
Ugy is nagyon eláradtott:
Szüld ujjá a szívünket . . .
Krisztus feltámadott!

Szabolcska Mihály.

Élet igazságok.

A ki nagyon elbizza magát, könnyen megbukik.

Mily gyorsan követi az első bűnt a többi!
Hazugság, tettetés, hamis eskü.

Bárcsak minden hibás oly hamar észretérne,
mint Péter.

A bölcs, midőn látja, hogy önvédelme csak ellenéit ingerlené, hallgat; de szabadon és bátran szól ott, hol az igazság érdekében kell szavát felemlenie.

A kinek vesztére törnek; annak legártatlanabb szavaiban is tudnak vétket találni.

Midőn az elnyomott ártatlanság ügye forog kérdésben, használd minden erődöt, befolyásodat, nem tekintve arra, dicsérni, vagy gyalázni fognak-e érte az emberek.

Az igaz barát a halálban is hű.
Jól esik a megszorodott szíveknek, ha elhunyt kedveseik tetemeinek megadhatják a végtiszteletet.

A sir biztos menedék az élet minden gondjai és viharai elől.

A gonosz ellenség még akkor sem nyughatik, mikor megbukott áldozatát már a föld takarja.

Az istentelenek ravaszsága a mindenható végzése ellen semmit sem tehet.

Jézus dicsőséges feltámadása által halhatatlanságunk, mit lelkünk sejtett, szívünk óhajtott, elvitázhatatlan bizonyos.

Szenvedésről örömmel vezérel minket a jó Atya.

Mint az Emmáusba menő tanítványok az Urat csak este felé ismerték meg: szintugy mi is sok dolgoknak tisztább ismeretére életünk estvéjén, nem pedig a testi erő és szenvedélyek éveiben jutunk.

Mindent, főleg pedig a szokatlanabb eseményeket, előbb gondosan megvizsgálni s csak azután elhinni, dicséretes dolog.